

CYD-BWYLLGOR YMGYNGHOROL ARDAL O HARDDWCH NATURIOL EITHRIADOL LLŶN 26/11/2024

Yn bresennol:

Aelodau: Y Cynghorwyr **Gareth Williams**, **Gareth Tudor Jones**, **Gruffydd Williams** ynghyd â **Sian Parri** (Cyngor Cymuned Tudweiliog) (Cadeirydd y cyfarfod hwn, yn sgil absenoldeb y Cadeirydd), **Jina Gwyrfa** (Cyngor Cymuned Llanaelhaearn), **Noel Davey** (Ymgyrch Diogelu Cymru Wledig), **Linda Ashton** (Cyfoeth Naturiol Cymru), **Gillian Walker** (Cyfeillion Llŷn), **Eirian Allport** (Cyngor Cymuned Clynog Fawr), **Dewi Evans** (Cyngor Cymuned Aberdaron), **Hedd Rhys** (NFU) a **Morgan Jones-Parry** (Fforwm Mynediad Arfon a Dwyfor)

Swyddogion: **Bleddyn P. Jones** (Swyddog AHNE Llŷn), **Elin Wyn Hughes** (Swyddog Gweithgareddau AHNE Llŷn), **Heledd Fflur Jones** (Arweinydd Tîm Polisi Cynllunio) a **Rhodri Jones** (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 5: **Keith Davies** (Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig, Cyfoeth Naturiol Cymru)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd datganiadau o ymddiheuriad gan:

- T Victor Jones** (Cyngor Cymuned Llanbedrog) (Cadeirydd).
- Einir Wyn** (Cyngor Cymuned Llanengan)
- Y Cynghorydd Angela Russell** (Pencampwr Cefn Gwlad Cyngor Gwynedd)
- Y Cynghorydd John Brynmor Hughes**
- Euros Jones** (FWAG Cymru)
- Jenny Emmett** (Archaeoleg Gwynedd)
- Rhydian Owen** (Undeb Amaethwyr Cymru)
- Morus Llwyd Dafydd** (Swyddog Prosiect AHNE Llŷn)

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r Cyd-bwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 10 Medi, 2024, fel rhai cywir.

Cadarnhawyd bod Swyddogion wedi llythyru Llywodraeth Cymru yn cyfleu anogaeth y Cyd-bwyllgor iddynt weithredu ar argymhellion Comisiwn Cymunedau Cymraeg fel mater o frys. Gofynnodd yr Is-gadeirydd am gopi o'r llythyr.

5. ADOLYGU CYNLLUN RHEOLI'R AHNE

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Swyddog AHNE Llŷn a Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig, Cyfoeth Naturiol Cymru.

Atgoffwyd yr Aelodau mai cyfrifoldeb Cyngor Gwynedd yw paratoi ac adolygu Cynllun Rheoli ar gyfer yr AHNE yn unol â Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy 2000. Er hyn, pwysleisiwyd bod gan y Cyd-bwyllgor rôl ymgynghorol bwysig yn y broses o baratoi ac adolygu'r Cynllun Rheoli gan gynnwys:

- Rhoi cyngor ar baratoi a gweithredu Cynllun Rheoli ar gyfer yr AHNE
- Monitro a gwerthuso cynnydd o fewn rhaglen weithredol y Cynllun Rheoli yn flynyddol ac adolygu'r Cynllun ei hun yn rheolaidd.

Eglurwyd bod rhaid i'r Awdurdod ddilyn canllawiau wrth baratoi ac adolygu'r Cynllun Rheoli. Tynnwyd sylw at ganllawiau a gyhoeddwyd gan Gyngor Cefn Gwlad Cymru ond eglurwyd eu bod wedi dyddio erbyn hyn. Eglurwyd bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn ymgynghorydd statudol i Lywodraeth Cymru ar ddynodiadau tirwedd (AHNEau a'r Parciau Cenedlaethol).. Sicrhawyd bod Cyfoeth Naturiol Cymru wedi comisiynu cwmni 'Land Use Consultants' er mwyn adolygu a diweddarau'r canllawiau hyn er mwyn iddynt fod yn addas ar gyfer ardaloedd o harddwch naturiol eithriadol a'r Parciau Cenedlaethol yng Nghymru. Tynnwyd sylw mai nod y canllawiau yw sicrhau bod Cynlluniau Rheoli yn:

- Arwain, cynllunio a rheoli newid trawsnewidiol
- Cydredeg gyda pholisïau a deddfwriaethau perthnasol
- Ymgysylltu gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses

Cadarnhawyd bydd y canllawiau newydd ar gyfer y Cynllun Rheoli yn cydbblethu gofynion cenedlaethol a blaenoriaethau'r ardal leol.

Sicrhawyd bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn awyddus i gynorthwyo Swyddogion a'r Cyd-bwyllgor drwy'r broses o adolygu'r Cynllun Rheoli.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:

Mynegwyd pryder bod cwmni Land Use Consultants wedi ei leoli yn Llundain gan ofyn pa sicrwydd a geir bod blaenoriaethau lleol yn cael eu cyfarch o fewn y canllawiau. Eglurwyd gan y Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig bod y cwmni wedi cael eu comisiynu drwy dendr i ddatblygu'r canllawiau oherwydd diffyg capasiti o fewn y tîm yng Nghyfoeth Naturiol Cymru. Sicrhawyd bod gan y cwmni brofiad eang o gwblhau gwaith polisi ym maes tirweddau dynodedig yng Nghymru a thu hwnt. Pwysleisiwyd eu bod yn gwmni addas ar gyfer y gwaith a'u bod wedi cael arweiniad clir gan Gyfoeth Naturiol Cymru ar faterion rheolaethol, partneriaethol a lleol drwy gydol y broses. Eglurwyd bod gan y Cyd-bwyllgor Ymgynghorol a Swyddogion AHNE Llŷn rôl i sicrhau bod y Cynllun Rheoli yn cydbblethu'r canllawiau gyda blaenoriaethau ac anghenion Llŷn.

Trafodwyd y pwysau cynyddol ar faterion newid hinsawdd gan nodi bod Llywodraeth Cymru wedi ail ystyried cynlluniau coedwigaeth a bioamrywiaeth yn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn ddiweddar. Ystyriwyd ar ba sail bod y materion hyn yn cael pwyslais mawr o fewn y cynllunio. Mewn ymateb i'r sylwadau, pwysleisiodd y Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig bod newid hinsawdd yn arwain at heriau cyson ar draws Cymru. Eglurwyd bod ymdrechu i ddatrys yr heriau hyn yn flaenoriaeth gan ei fod hefyd yn gwarchod ac adfer natur wrth wneud hynny.

Holiwyd am Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig – nododd Y Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig nad oedd yn delio gyda'r mater hwn ond y byddai yn holi pwy yn Cyfoeth allai ymateb i ymholiadau am y mater.

Trafodwyd amserlen i greu'r Cynllun Rheoli gan nodi mai nod y cynllun cyfredol oedd i fod yn weithredol rhwng 2015 a 2020 ond bod yr amseru wedi llithro gan arwain at iddo fod yn weithredol o 2017 hyd at 2025. Gofynnwyd a yw'n bosib cael Cynllun Rheoli sydd yn weithredol am 10 mlynedd er mwyn osgoi llithriadau o'r fath. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig nad oes unrhyw rwstr i Gynlluniau Rheoli bod yn weithredol am gyfnodau estynedig, ond pwysleisiwyd y pwysigrwydd i'w adolygu'n gyson a sicrhau ei fod yn cael sylw teilwng o fewn y Cynllun Datblygu Lleol. Ymhelaethodd yr Arweinydd Tîm Polisi Cynllunio mai'r dyddiad sail ar gyfer Cynllun Datblygu Lleol newydd yw 2024 - 2039 a rhagweli'r cynllun hwnnw gael ei fabwysiadu yn 2027.

Gofynnwyd a oes sicrwydd bod yr iaith Gymraeg yn cael sylw teilwng o fewn y canllawiau gan atgoffa bod AHNE Llŷn wedi penderfynu peidio â defnyddio teitl 'Tirweddau Cenedlaethol' i'r dyfodol ac yn gwneud gwaith i sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn ganolog ym mhob agwedd o'r ardal. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Prif Ymgynghorydd Tirweddau Dynodedig bod gwaith Land Use Consultancy eisoes wedi dod i ben gan fod y canllawiau wedi cael eu llunio. Derbyniwyd bod yr iaith Gymraeg yn ganolog i holl weithrediadau AHNE Llŷn a Chyngor Gwynedd a disgwylir i hyn barhau wrth lunio Cynllun Rheoli newydd sydd yn adlewyrchu hynny. Awgrymwyd datblygu adroddiad effaith ar yr iaith Gymraeg wrth i'r Cynllun gael ei ddatblygu, er mwyn edrych i weld os oes mesurau ychwanegol gellir eu cymryd er mwyn amddiffyn yr iaith a chryfhau trefniadau presennol.

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.

6. CYNLLUN RHEOLI'R AHNE

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Swyddog AHNE Llŷn.

Eglurwyd bod nifer o gamau angen eu dilyn wrth adolygu'r Cynllun Rheoli. Manylwyd bod y broses hon yn cynnwys:

- Ystyried effeithlonrwydd y Cynllun presennol
- Ystyried yr wybodaeth ddiweddaraf am nodweddion yr ardal
- Cymryd ystyriaeth ac ymgorffori gwybodaeth o gynlluniau a strategaethau perthnasol
- Adolygu gweledigaeth, nodau, amcanion a pholisïau'r cynllun
- Creu Cynllun gweithredu newydd ar gyfer cyfnod y Cynllun Rheoli
- Adolygu'r Asesiad Amgylcheddol Strategaeth a Rheoliadau Cynefinoedd.

Ymhelaethwyd bydd Cynllun Rheoli Drafft yn cael ei rannu gyda thrigolion yr AHNE yn ogystal ag asiantaethau gyda'r cyfle i roi sylwadau ar ei gynnwys. Pwysleisiwyd bod gan y Cyd-bwyllgor rôl ymgynghorol drwy gydol y broses a bydd sylwadau trigolion yn cael eu cynnwys mewn adroddiad er ystyriaeth y Cyd-bwyllgor.

Atgoffwyd mai un o gamau cychwynnol adolygu'r Cynlluniau Rheoli yw asesu cyflwr nodweddion amrywiol er mwyn deall os oes newidiadau wedi digwydd yn ystod y cyfnod blaenorol. Manylwyd bod Adroddiad o Gyflwr yr AHNE wedi cael ei gomisiynu yn 2021

a bod gwaith yn mynd rhagddo er mwyn casglu gwybodaeth leol fwy diweddar er mwyn ychwanegu at yr adroddiad hwn er mwyn cynorthwyo gyda'r broses o ddatblygu Cynllun Rheoli.

Tynnwyd sylw at rinweddau AHNE Llŷn fel diffiniwyd wrth greu'r Cynllun Rheoli blaenorol, gan nodi nad yw'r rhain yn agweddau sydd yn debygol o newid gan eu bod yn greiddiol i'r ardal. Manylwyd na fydd y rhinweddau yn cael eu haddasu ar gyfer y Cynllun Rheoli newydd, gan nodi eu bod yn cynnwys:

- Tirlun ac Arfordir Hardd
- Tawelwch ac Amgylchedd glân
- Cyfoeth o fywyd gwyllt a chynefinoedd
- Yr Amgylchedd Hanesyddol
- Yr iaith Gymraeg a'r diwylliant
- Pobl a chymunedau clos
- Cynnyrch a busnesau lleol
- Mynediad a hawliau tramwy

Adroddwyd bod gweledigaeth hir dymor yr AHNE wedi dyddio erbyn hyn a bod gweledigaeth addasedig wedi cael ei lunio i lywio'r AHNE hyd at 2050. Manylwyd mai'r weledigaeth ddiwygiedig hon yw:

“Ardal o dirlun ac arfordir hardd gyda bywyd gwyllt cynhenid yn ffynnu, lefel isel o lygredd amgylcheddol ac amrywiaeth o gyfleon mynediad a chyhoeddus. Adeiladau a nodweddion hanesyddol mewn cyflwr da, busnesau lleol yn llwyddo a chymunedau Llŷn yn cynnal yr iaith a'r diwylliant Cymreig”.

Cadarnhawyd ei fod yn bwysig adolygu polisïau'r Cynllun Rheoli gan nodi bydd rhai o'r polisïau hyn yn cael eu cyflwyno i'r Cyd-bwyllgor er mwyn ystyried addasiadau priodol. Nodwyd hefyd gall polisïau newydd gael eu creu a bydd y rhain hefyd yn cael eu cyflwyno i'r Cyd-bwyllgor.

Adroddwyd bydd amserlen ddrafft o'r broses o ddatblygu Cynllun Rheoli yn cael ei gyflwyno i'r Cyd-bwyllgor mewn cyfarfod ym mis Ebrill 2025.

Gofynnwyd i'r Aelodau i ddod i gyswllt gyda'r swyddogion os ydynt yn ymwybodol o unrhyw fater sydd yn effeithio ar rinweddau AHNE Llŷn a chynnig syniadau am brosiectau a all fynd i'r afael o'r heriau hynny.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:

Trafodwyd y weledigaeth ddiwygiedig hyd at 2050 gan awgrymu'r geiriad canlynol ar ei gyfer:

“...Adeiladau a nodweddion hanesyddol mewn cyflwr da, busnesau lleol yn llwyddo a chymunedau AHNE Llŷn yn cynnal a chryfhau'r iaith Gymraeg a'i diwylliant.”

Ymhelaethwyd ar y pwysigrwydd o sicrhau bod cynefinoedd bywyd gwyllt hefyd yn cael eu crybwyll o fewn y weledigaeth er mwyn sicrhau ei fod yn cael ystyriaeth hirdymor.

Teimlwyd bod nifer o faterion llosg y Cynllun Rheoli blaenorol yn parhau i fod yn berthnasol wrth ddatblygu Cynllun Rheoli newydd. Nodwyd pwysigrwydd sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn cael ei gwarchod o fewn polisïau'r Cynllun Rheoli er gryfhau i'r dyfodol. Nodwyd hefyd ei fod yn bwysigrwydd ystyried unrhyw faterion llosg sydd ddim wedi cael

eu datrys o fewn cyfnod y Cynllun Rheoli blaenorol er mwyn asesu os oes modd eu cyflawni yn ystod cyfnod y Cynllun newydd o gysidro adnoddau a chapasiti'r uned AHNE.

PENDERFYNIAD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.**
- **Diwygio geiriad y weledigaeth hir dymor addasedig fel a ganlyn, a'i dderbyn:**
 - Ardal o dirlun ac arfordir hardd gyda bywyd gwyllt cynhenid a'u cynefinoedd yn ffynnu, lefel isel o lygredd amgylcheddol ac amrywiaeth o gyfleon mynediad a chyhoeddus. Adeiladau a nodweddion hanesyddol mewn cyflwr da, busnesau lleol yn llwyddo a chymunedau AHNE Llŷn yn cynnal a chryfhau yr iaith Gymraeg a'i diwylliant".
- **Cylchredeg Adroddiad o Gyflwr yr AHNE (2021) gyda'r Aelodau gan nodi bod y wybodaeth o fewn yr adroddiad wedi dyddio ychydig erbyn hyn.**
- **Rhoi ystyriaeth i'r Cynllun Rheoli presennol a phynciau llosg sydd heb gael eu datrys yn y cyfarfod nesaf.**

Dechreuodd y cyfarfod am 4.00yh a daeth i ben am 5.10yh

CADEIRYDD